

Pere Soler i Soler (1810-1850)

Virtuós de l'oboè i compositor català

Aquest dia 1 de març té lloc, a l'església parroquial de Vidrà, un concert a càrrec de l'oboïsta Josep Julià i la pianista Josefina Rius. Aquest concert té caràcter d'homenatge a la figura de Pere Soler, un prestigiós oboïsta que va néixer en aquesta població i va morir a París el 1850 i que constitueix una de les figures més rellevants del segle XX dedicades a l'oboè, tant pel que fa a la interpretació com a la composició.

per JOSEP JULIÀ

Catalunya ha estat sempre un país on els instruments de doble canya han tingut una gran tradició. Les bandes de ministrils i les capelles de música de la Barcelona renaixentista estaven principalment integrades per xirimies i baixons, antecessors dels oboès i fagots actuals. Aquesta tradició es manté al llarg dels segles i fins als nostres dies amb uns instruments de la família de les xirimies tan coneguts a casa nostra com són el tible i la tenora.

Incomprensiblement, l'oboè ha estat sempre poc conegut i practicat, aspecte que únicament es pot comprendre si l'emmarquem dins de la situació general que la música, dita clàssica, ha tingut al nostre país durant molts anys. Malgrat això, sempre hem tingut individualitats que han trencat aquest fet.

En una llista dels cinquanta

intèrprets més cèlebres en la història de l'oboè publicada pel Conservatori i la Schola Cantorum de Basilea,¹ hi trobem el nom de Pierre-Joachim Soler (1810-1850).

Pere Joaquim Raimon Soler i Soler va néixer a Vidrà, municipi del Ripollès, el 20 de febrer de 1810.² Als 8 anys començà a estudiar música a Figueres amb el mestre de capella. El 1827, quan tenia 17 anys, fou contractat com a flautista en un regiment francès amb el qual va passar a França. Finalitzat el contracte que el vinculava amb aquest regiment, s'instal·là a la ciutat de Lió, on començà a estudiar l'oboè amb el professor F. Donjou.³

Aprofitant els recitals que el famós oboïsta francès H. Brod⁴ féu a la ciutat de Lió, Soler inicia una relació personal amb l'esmentat oboïsta que el portarà després que Brod trobés en ell "unes condicions extraordinàries",⁵ a traslladar-se a París i a ingressar al conservatori d'aquesta ciutat l'any 1834.

Dos anys més tard, el 1836, guanya el primer premi d'oboè del Conservatori de París, i esdevé el primer estranger que guanya el premi en l'especialitat d'oboè.⁶

Per constatar la importància d'aquest fet, cal que tinguem present que des del 1795 fins avui, únicament un 8 % dels guanyadors d'aquest prestigiós premi han estat oboïstes no francesos. Altres noms d'oboïstes il·lustres que han guanyat aquest guardó són: L. Bleuzet, M. Bourgue, H. Brod, G. Gillet, A. Lardrot, P. Pierlot i Ch. Triébert.

El famós oboïsta suís H. Holliger guanyà el segon premi l'any 1959.

En el programa de concerts dels premis del Conservatori de París del 15 de novembre de 1836, hi trobem el nom de Soler interpretant a l'oboè el *Gran Quintet opus 16* de Beethoven per a piano i instruments de vent.⁷

Pere Soler fou primer oboè a l'Orquestra de l'Òpera Còmica de París⁸ i, posteriorment, i fins a la seva mort, primer oboè a l'Orquestra del Teatre Italià de la mateixa ciutat.⁹

L'any 1844 Soler vingué a Espanya i féu concerts a diferents ciutats de l'Estat. Soler formava un trio amb el pianista Joaquim Gaztambide i el flautista Pedro Sarmiento. Malgrat que la formació era inusual, el grup fou acollit força bé per la crítica del moment.¹⁰

Saldoni comenta en el seu *Diccionario de Efemérides*: "...en todas partes excitó el Sr. Soler, un entusiasmo grandísimo, tanto por su excelente tono en el oboe, como por su extraordinaria y limpia ejecución, expresión y sentimiento..."

La tècnica oboística de Soler fou realment extraordinària i els comentaris de Saldoni ens fan pensar que fou un dels primers oboïstes a utilitzar la respiració circular: "...pero lo sorprendente y raro en este profesor era el modo que tenía de prolongar las notas tenidas y también los trinos, que alargaba cuanto quería, por lo que causaba la admiración de todos sus oyentes, y por la misma ventaja que poseía podía terminar las frases y periodos musicales con la mayor calma y tranquilidad, y sin precipitación alguna; todo lo cual da una prueba bien clara y terminante de que Soler tenía el pulmón sumamente desarrollado y elástico, y la cavidad torácica muy extendida; así que algunos creían que respirava mientras tocaba, pero sin interrumpir ni un ápice el sonido..."¹¹

L'època en què visqué Soler fou d'una gran importància en l'evolució mecànica de l'oboè. Durant la primera part del segle XIX coexistiren diferents idees que pretenien millorar la resposta tècnica de l'instrument.

Soler es distingí per ser un pioner i gran entusiasta del sistema Boehm aplicat a l'oboè.¹²⁻¹³ Va ser un gran col·laborador de Buffet,¹⁴ famós constructor francès d'oboès i clarinets, el qual patentà l'aplicació d'anells mòbils (sistema Boehm) a l'oboè el 19 de febrer de 1844.¹⁵ Boehm havia anat a París els anys 1831-32-33-34-36 i 37, i la seva col·laboració amb Buffet va ser extensa i profitosa.¹⁶

Un dels constructors francesos que continuà l'aplicació del sistema Boehm a l'oboè fou Frédéric Triébert (1813-1878), fill de Guillaume Triébert (famosíssim constructor d'oboès) i germà de Charles-Luis Triébert

(primer premi d'oboè al Conservatori de París el 1829 i, posteriorment, professor de l'esmentat centre del 1863 al 1867).

Frédéric tocava l'oboè a la mateixa orquestra que Pere Soler, l'Orquestra de l'Òpera Còmica de París, l'any 1839 (Soler, primer oboè, i Triébert, segon oboè).

L'any 1846 Triébert va deixar de tocar l'oboè i es va dedicar plenament a la construcció d'oboès, tot succeint el seu pare Guillaume.¹⁷ En un catàleg de música per a oboè publicat pels germans Triébert, s'hi pot trobar una tablatura per a oboè, sistema Boehm, de Pere Soler.¹⁸

Un deixeble de Pere Soler fou Enrique Marzo,¹⁹ el qual fou un oboïsta de gran renom a Madrid i que publicà el 1870 un mètode per a oboè on podem trobar dos aspectes prou importants.

Primerament, el fet d'incloure una tablatura sistema Boehm²⁰ "según el último modelo modificado por Triébert", i en segon lloc, uns comentaris prou significatius del seu professor: "Uno de los artistas que más contribuyeron a propagar el oboe sistema Boehm, haciéndolo oír en los

numerosos conciertos que dio en diferentes países, y escribiendo para él multitud de piezas, fue nuestro compatriota D. Pedro Soler, fallecido prematuramente en París, en donde ocupó los primeros puestos del arte y cuyo superior talento rivalizaba con su modestia".²¹

Una altra faceta important de Soler fou la de compositor. Avui dia no és massa freqüent que els oboïstes siguin també compositors (H. Holliger n'és una notabilíssima excepció), però en el segle XVIII i especialment en el XIX ser compositor era un aspecte més de la professió d'oboïsta; hi trobem excel·lents exemples d'oboïstes compositors, com: Sammartini, Vincent, Besozzi, Fischer, Lebrun, Ferlendis, Yvon, Barret, Laillet, Fiala, Verroust, Ferling, Pasculli..., i, naturalment, els també catalans Manuel, Joan i Josep Pla.

Soler buscava, mitjançant la seva música, retre un homenatge al seu instrument. Una música expressiva, dramàtica, que pretenia imitar les grans *Primadonnas del bel canto*, ressaltava al màxim els punts en comú entre la veu humana i l'oboè.

96-97

EUROPA EN CONCERT

una nova generació
de músics per al futur

el prestigi dels
grans mestres

6 març
Giorgia Tomassí, piano

20 març
Sabrina Vivian Höpcker, violí
David Apellániz, violoncel
Fernando Pérez, piano

27 març
Aurèle Nicolet, flauta
Salvador Gratacòs, flauta
Carmen Martínez, piano

AMB EL SUPORT DE LA C.E.E.

TEL·ENTRADES

902 10 12 12

CAIXA DE CATALUNYA

El romanticisme musical no fou precisament l'època daurada de l'oboè. L'instrument es trobava en ple desenvolupament mecànic i això sembla que desanimà molts compositors que no li donaren la importància que li havien donat els seus col·legues del segle XVIII.

Avui dia coneixem moltes i bones obres per a oboè d'aquest període, però durant molt de temps les *Romances per a oboè i piano op. 94* de R. Schumann (que, curiosament, va néixer el mateix any que Soler) foren considerades com un fet excepcional.

Soler va compondre, sobretot, obres per a oboè, les quals li foren publicades en vida per l'editor francès Georges Schonenberger,²² també editor de les obres del seu cèlebre professor H. Brod.

Les obres de Soler estan fortament amarades del lirisme operístic que dominava la vida musical del París de la primera meitat del segle XIX (molts compositors escrigueren obres a partir dels temes melòdics de les òperes italianes més populars del moment, i altres, com el mateix H. Brod, arranjaren una escena completa de l'òpera de Donizetti *Lucia di Lammermoor*, com una obra per a oboè),²³ i pel virtuosisme instrumental que, des de l'aparició de les obres de N. Paganini, molts músics introduïren en les seves obres.

De les obres de Soler que fins al moment hem pogut retrobar, estrenar i difondre, cal que en destaquem tres per a oboè i piano: *Aria i variacions*, "*Souvenir de Madrid*", *op. 13*; *Introducció i vals*, *op. 2* (interpretades per primer cop a Capellades el 25 de març de 1995); i *Rondo brillant*, *op. 4*. (interpretat a l'Auditori de Tortosa el 14 d'octubre de 1996).

En l'obra *Souvenir de Madrid*, Soler comença a moure's en la direcció d'un compositor cercant una nova versió per a la *Sonata*. El moviment ràpid

del començament és present, però la forma és simplement AA/BB. Com J. W. Kalliwoda (1801-1866) en el seu famós *Morceau de Salon, op. 228 per a oboè i piano*, Soler inverteix el moviment lent i el *scherzo* (pràctica usual de l'època), el qual és un vals amb dues variacions.

Finalment, cal que remarquem novament els dos aspectes més interessants de Soler:

—Com a *instrumentista* estem davant d'un dels oboïstes més importants del segle XIX, amb un gran prestigi internacional.

—Com a *compositor*, la seva música està com a mínim al mateix nivell que la dels seus col·legues oboïstes compositors, les obres dels quals tenen una gran importància en el repertori oboístic, i han merescut l'aten-

Pere Soler va ser un dels oboïstes més importants del segle XIX

ció de les editorials de música i empreses discogràfiques.

Pere Soler i Soler morí a París el 30 de juny de 1850.

NOTES:

1. Musik Akademie der Stadt Basel, Schola Cantorum Basiliensis. Basel, gener, 1983.

2. Saldoni, Baltasar (1807-1889). *Diccionario de Efemérides de músicos españoles*. Madrid, 1868.

3. François Donjon. Oboïsta a l'orquestra del Teatre de la ciutat de Lió, a qui Soler dedica la 5ª ària amb variacions *op. 11* per a oboè i piano.

4. Henri Brod (1799-1839), 1r premi d'oboè del Conservatori de París l'any 1818 i membre de l'Òpera de París i de la Chapelle Royale.

5. Saldoni. *Diccionario de Efemérides*.

6. Conrey, George A. *The Paris Conservatory: Its Oboe Professors, Lau-*

reates. "International Double Reed Society Journal" núm. 14. EUA, 1986.

7. Pierre, Constant. *Le Conservatoire National de Musique et de Déclamation. Documents Historiques*. París, 1900.

8. Bate, Philip. *The oboe*. 3ª edició. New York, 1975.

9. Saldoni, *Diccionario de Efemérides*.

10. Amat, Carlos Gómez. *Historia de la música española*. 5. Siglo XIX. Madrid, 1988. "...Joaquim Gaztambide (1822-1870), pianista, formaba en 1845 un trío con el oboe Soler i el flauta Sarmiento. Pese a lo extraño de la disposición de este conjunto, al grupo le fue bastante bien y dio numerosos conciertos por provincias..."

11. Saldoni. *Diccionario de Efemérides*. Volum I. pàg. 290.

12. Boehm, Theobald (1794-1881). Flautista i orfebre alemany.

13. Joppig, Gunther. *Hautbois et Basson*. Lausana, 1981.

14. Buffet, Louis-Auguste (-1885). Fabricant d'instruments francès.

15. Rice, Albert. *Berr's Clarinet Tutors and the Boehm Clarinet*. "The Galpin Society Journal". Londres, 1988.

16. Ridley, E.A.K. *Birth of the Boehm Clarinet*. "The Galpin Society Journal". Londres, 1986.

17. Storch, Laila. *100 Years F. Lorée: 1881-1991*. "International Double Reed Society Journal", núm. 9, juny 1981.

18. Triébert, Charles-Louis (1813-1878). *Catalogue de Musique de Hautbois et de Cor Anglais*. París, 1866.

19. Marzo y Feo, Enrique. (1819-). Professor d'oboè del Teatre Nacional de Ópera de Madrid i membre de la Sociedad de Conciertos de la mateixa ciutat.

20. Ventzke, Karl. *Boehm-Oboen und die neuen französischen Oboen-Systeme*. Frankfurt, 1969.

21. Marzo, Enrique. *Método de oboe con nociones de corno inglés*. Madrid, 1870.

22. Schonenberger, Georges. *Musique de Hautbois*. París, 1830-1841.

23. La idea del *Concert/Escena d'Òpera* acabada amb una sèrie de variacions va ser portada a la seva màxima expressió per les *Variacions per a oboè i Orquestra op. 102* de J. N. Hummel (1778-1837) i, posteriorment, per les *Variacions per a oboè i banda* de N. Rimsky-Korsakov (1844-1908), ambdues obres de gran importància dins del repertori per a oboè. Lehrer, Charles. *The repertory of the oboe soloist in the 19th century*, "International Double Reed Society. Journal", núm. 12. EUA, 1984.